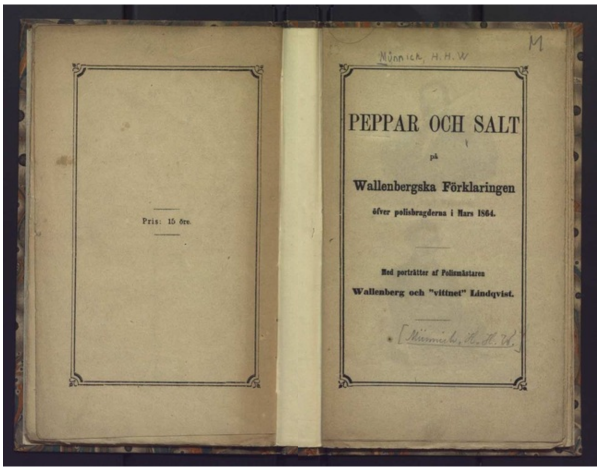

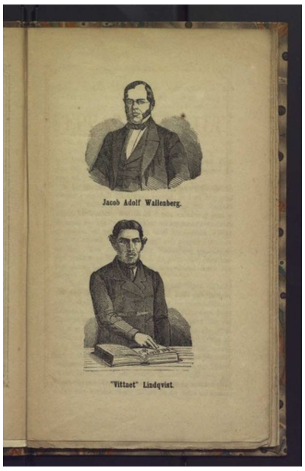

PEPPAR OCH SALT

på **Wallenbergska Förklaringen** öfver polisbragderna i Mars 1864.

Med porträtter af Polismästaren Wallenberg och "vittnet" Lindqvist.

STOCKHOLM, tryckt hos N. Marcus, 1864.

Pris: 15 öre.

Förord till den elektroniska utgåvan

Bokens scannade sidor (tyvärr bara i 200 dpi) kopierades i januari 2014 till Projekt Runeberg för OCR-tolkning och korrekturläsning.

Företal.

Hvad menas väl med detta? frågar läsaren. Peppar och salt till den Wallenbergska förklaringen! Är den då icke nog mustig förut?

Åh jo, visserligen är den Wallenbergska förklaringen i sig sjelf tillräckligt mustig; ja i så hög grad att den måhända kan förorsaka äckel och förefalla något hårdsmält. Det är af denna anledning som vi föresatt oss att bestå kryddor till anrättningen, ehuru vi ganska väl veta att detta skall förekomma hr Wallenberg såsom ”salt i surt öga” och peppar i svidande sår. Men detta får herr Wallenberg gunstbenäget ursäkta så länge hvarken de yttre eller *inre* battongsåren hos hufvudstadens innevånare ännu äro läkta.

Herr Wallenberg kan i alla fall trösta sig med att nog den tiden kommer då en mild och faderlig hand skall plåstra hans sår med en landshöfdingefullmakt, likasom den plåstrat hr Wallenbergs höga förman med ett friherrediplom. Men hvad blir det väl som skall läka allmänbetens och den sårade rättskänslans blessyrer? Jo, medvetandet om att folket aldrig har någon rättvisa att förvänta är ett läkemedel, som i förening med det allmänt

kända ”hvita plåstret”, brukar komma såren att temligen fort hela sig. Dessutom förmoda vi att hvarje ”herde” skall göra sitt bästa för att försäkra ”fåren” om att ju mera de lida i den bär verlden desto bättre få de det i en annanAck ja, hvarför kan man inte hvarje dag bli grundligt piskad med battonger, så att man genast vid inträdet i det kommande lifvet kunde vara mogen för den högsta lycksaligheten.

Men, invänder kanske en och annan tviflare, med ett sådant der botemedel är det ju möjligt att endast ytan helas, och i thy fall kan det ju hända att såren bulna och vara sig inunder. Ja det är nog möjligt; men det är en fråga som framtiden får lösa; låtom oss nu ta fram kryddorna.

*

I.

Polisen under Marsdagarne.

Vi känna alla att Söndagen den 6 Mars detta år var en ödesdiger dag. Revolutionsmännen Samuel Ödman, H. Wieselgren och Per Thomasson m. fl. hade till nämnde dag utlyst det så mycket omtalade mötet för Danmark.

Att detta möte innebar någonting särdeles samhällsvådligt kunde man redan på förhand förstå af de jemmerrop, hvilka dagarne förut upphäfdes af börsaristokratiens organ Nya Dagligt Allehanda och det af polisen besoldade Dagbladet.

Det syntes tydligt att en panisk förskräckelse gripit dessa tidningars herrar principaler. Allehanda ropade af alla krafter på ”söndagspublik”. Lilla Notenius tog en riksvigtig min på sig, torkade glasögonen, satte trumpeten för munnen för att liksom en akrobat på en marknad sammankalla publiken. Det var naturligtvis blott ”söndagspublik” han ville hafva, och derför ansträngde han sig också till den grad att de väl kända ”guldbyxorna”, en öfverlefva från hans Kongl. Sekreteraretid, voro nära att remna; men det kunde icke hjelpas, det måste naturligtvis vara väder i trumpeten för att kunna blifva något ljud.

De storartade ansträngningarne medförde ett storartadt resultat. Kl. 6 började La Croix’ salong att fyllas af åhörare. Kl. tre qvart till 7 var den redan så öfverfull att ingen mer kunde komma in, och mötet var likväl utsatt till kl. 7. Följden af lokalens ringa utrymme blef att ett stort antal aktningsvärda personer, hvilka omkring kl. 7 anlände, i akt och mening att deltaga i mötet, fingo stå utanför på torget.

Allting hade nu gått efter önskan; det var alldeles tydligt att så snart en folksamling väl börjat uppstå skulle den snart nog tillvexa. Notenius promenerade under tiden fram och tillbaka på torget och såg emellanåt på sitt ur. Han väntade på ”söndagspubliken”. Denna lät också slutligen höra af sig; ty det dröjde icke länge förrän torget var till en del uppfyldt af en mängd mer eller mindre nyfikna åskådare, hvilka alla blickade mot de festligt upplysta fönstren i hotellet. Åtskilliga samtal uppstodo, och af dessa tilläto vi oss anteckna följande:

— Hör du Petterssson hvad skulle vi egentligen här att göra; jag tyckte det lät på Dagbladet som här skulle bli något roligt; men hvad fan di står ju bara och glor.

— Var lugn du Bergström, här blir nog något af i rappet skall du se, för det lärer ha stått i Dagligt Allehanda att Sohlman skall komma att tala till folket.

— Nå, men hvarför kommer han då inte ut på balkongen; inte kan man höra hvad di pratar för något deruppe nu.

— Ja dä’ ä’ mycke riktigt — ropade några närstående; — vi ha väl inte gått hit för att bli narrade; det har ju tydligt stått i Dagbladet att här skulle bli någonting storartadt.

— Ja de ha vi också läst — hördes några andra röster utropa — vi ha inte gått hit för ro skull; ut med Sohlman på balkongen! Ut med Sohlman på balkongen, ljöd det nu i chorus.

Ja de ä’ alldeles riktigt och ned med Manderström se’n — inföll en tunnbindare — hvad fan ska han stå deruppe

och prata för, han kan gerna komma ned och tala till oss, så att vi få någon reda på hur det står till med politiken. Ned med Manderström! Hurra, hurra.

Hvad börs- och polistidningarne förutspått hade inträffat; ”upproret” stod i full låga. En kurir med polisuniform satte af i fyrsprång ned till Rydbergska hotellet för att lemna rapport till hr polismästaren Wallenberg, hvilken såsom medlem af ”sällskapet”drog sin lilla tioriksdalers vinst. (Stora män spela alltid högt spel.)

Hr Wallenbergs blick mörknade för en stund; han var nära att lemna de medspelande; men erinrande i detsamma att han hade ett par ”betar” på sig, beslöt han att taga revanche och blef derför sittande lugn liksom Sandels vid Pardala by.

Emellertid grep upproret omkrings sig alltvärre och värre. På Brunkebergs torg sjöngs Folksången, Björneborgarnes marsch m. m. Dessa uppträden förnyades sedermera under aftonens lopp på flera ställen, nemligen hos danska ministern, på Riddarhustorget och slottsbacken. (En af polisens egna tjenstemän har vid rådhusrätten på ed intygat att folket på sistnämde ställe sjöng Folksången och andra fosterländska sånger).

Kl. något före tio anlände ånyo en poliskurir till Rydbergska hotellet, för att lemna rapport.

— Har folket sjungit något utanför mitt hus?— frågade polismästaren.

— Nej — svarade konstapeln.

— Har man inte hurrat heller? — sporde polismästaren ånyo.

— Nej; väl väcktes det frågan om den saken bland massan en gång; men så yttrade några andra, att det var inte något att hurra för.

— Jaså man anser mig inte ens värd ett hurrarop — mumlade hr Wallenberg, gick genast hem och iklädde sig uniformen.

Några ögonblick derefter såg man den tappre, omgifven af endast 3 konstaplar, bege sig in i folkhopen, hvilken nu samlat sig på Carl den trettondes torg, för att utbringa ett lefve för den store konungens staty. Folkmassan, som ville gå i ordning med frågorna, hade, som det berättas, beslutit att derefter bege sig till Carl Johans torg, för att äfven visa ”hjeltekonungen” sin hyllning, men den kom samtidigt med tanken härpå äfven ihåg att den borde hurra litet för ryska ministern; och så bar det af till Blasieholmen.

— Tycker inte Lindqvist att det här är fulltuppror? — frågade polismästaren vänd till sin adjutant.

— Jo hr polismästare det tycker jag visst — genmälde Lindqvist, under det han krökte rygg med samma fermité som en hofman.

— Här torde allt bli nödvändigt att vidtaga allvarsamma åtgärder — yttrade polischefen.

— Ja det har jag tänkt för länge sedan — försäkrade Lindqvist.

— Se nu gå de till Blasieholmen! — utropade hr Wallenberg — vi måste följa dem.

Wi afstå från att längre skildra detaljerna af ”upproret”; men såsom betecknande för huru hastigt situationen förändrades vilja vi blott åberopa några ord ur vittnesberättelsen af den polistjensteman, hvilken vi förut citerat. Denne, som inom parenthes sagdt är poliskommissarie, har nemligen intygat att då folkmassan kom gående från slottsbacken ned till Blasieholmen anfördes den af en pojke, som hade en hvit näsduk på en käpp; men då den tågade från sistnämde ställe till Gustaf Adolfs torg *”gick polismästaren Wallenberg i teten”*.

Hvilka menliga följder detta ombyte af anförare medförde kan man lätt finna deraf, att under aftonens föregående lopp ingen enda person blifvit på ringaste sätt våldförd; hvaremot sedan hr Wallenberg satt sig i spetsen for folkmassan knuffningar tilldelades ett par poliskonstaplar, hvarjemte hr Wallenberg med sitt spanska rör, enligt hvad flera vittnen inför rådhusrätten intygat, utdelade flera slag bland folkmängden.

Signalen var nu gifven; men folkmassan som var ovan vid ”uppror” fortfor det oaktadt att förhålla sig mycket stilla och beskedligt, ehuru den trängdes något på Gustaf Adolfs torg för att få beskåda hr Wallenberg och de

arrangementer i häktningsväg som han för sitt nöjes skull fann för godt att vidtaga.

Midt under dessa förlustelser utropade hr Wallenberg:

Besitta och annamma *tyckte* jag icke att jag fick en örfil!

— Ja de' ä' alldeles riktigt herr polismästare —inföll adjutanten Lindqvist — jag såg när herr polismästaren blef slagen.

Det led till midnatt och det var temligen kallt, så att en och annan hackade tänderna; men nyfikenheten gjorde att man icke gerna ville gå hem, ty alla ville beskåda hr Wallenberg, den i hast ryktbare mannen, och man funderade storliga om han icke snart skulle gå hem och lägga sig, så att det kunde bli slut på "upproret".

Men då fann hr Wallenberg för godt att vidtaga allvarsammare åtgärder. Polisens artilleri, brandpostslangarne, ryckte fram och utsprutade sitt innehåll bland folkmängden.

Icke ens nu trodde det godmodiga och genombeskedliga folket att det var allvar. Hr Wallenberg skämtar med oss — utropade man, och så sprang man från den ena sidan af torget till den andra, fick sig en stråle då och då, men skrattade för öfrigt rätt godt åt upptåget.

Fram på morgonen tröttnade man på leken och hvar och en begaf sig hem till sitt — förutom de häktade naturligtvis. Hr Wallenberg gick äfven hem; men mörk i hågen och mäkta desperat öfver att han icke fått hufvudstadens innevånare att tro det han menade allvarsamt. "Men", utropade han för sig sjelf, "i morgon skall det blifva *slag* i saken."

Innan vi afsluta skildringen af denna dags händelser vilja vi dock hemställa till hr Wallenberg om han icke i sin rapport till hr öfverståthållaren bordt, i sammanhang med yttrandet att intet våld mot person eller egendom blifvit denna afton af folket begånget, omnämna att han sjelf brukade våld, dels genom att slå personer med sitt spanska rör, dels ock genom att bespruta dem med vatten.

Att det under de båda följande dagarne blef slag i saken är nogsamt bekant, och det är icke vår mening att skildra dessa ohyggliga blodscener, hvilka utfördes af en rusig och rasande pöbel i polisuniform, jemte dess bland den lägsta dräggen utvalda biträden. Denna vilda jagt gata upp och gata ned, under fältropet: "spring din tusan djefvul!" blandad med ett och annat hemfridsbrott, är förut tillräckligt sorgligtryktbar, och de sår den förorsakat den allmänna rättskänslan äro ännu färska. Vi öfvergå derför från upprorsdagarnes händelser till de derpå följande:

II.

Spegelfäkterierna i poliskammaren.

Hufvudstadens innevånare häpnade vid tanken på de af polisen begångna våldsbragderna; ett ogillande, mera allmänt än någonsin förut, uttalades och derjemte den förhoppningen att en sträng räfst skulle komma att anställas med icke allenast de viljelösa kreaturen utan äfven med dem eller de, som gifvit order till battongdragonaderna.

Men som vanligt blef allmänheten sviken i denna rättvisa och billiga förväntan. Till en början satte sig den person, hvilken, genom att suspendera lagen och i dess ställe införa sitt eget subjektiva omdöme, varit upphofvet till ohyggligheterna, med fräck panna att undersöka och döma i egen sak. Anmärkningarna häremot föranledde, som kändt är, att underståthållaren öfvertog handläggningen af målen rörande polisvålden. Men huru, och på hvad sätt? – Jo på ett sätt, som till fullo besannat det gamla ordspråket: »den ena korpen hackar ej ut ögat på den andra».

Med den största nonchalans, alldeles som om det gällt ett civilmål om några få lumpna riksdaler, leddes dessa

undersökningar. Poliskonstaplarne behandlades med så len hand som möjligt; ja till och med med en viss vänskaplighet, som starkt erinrade om vapenbrödraskap. Poliskommissarierne förvandlades till en konsulta, med hvilken hr underståthållaren inför polisskranket öfverlade om bästa sättet att få fog på de parter, hvilka varit nog dristiga att inkomma med angifvelser om polisvåld. Antingen utfor hr underståthållaren i skarpa ord, sökande påbörda parten att han sökt gräl med polisen och »för sådant ändamål varit utsänd» – så tillgick det i bröderna Bolins mål – eller också drogs parten om munnen med försäkringar om att »alla krafter skulle användas» för ryktbar, och de sår den förorsakat den allmänna rättskänslan äro ännu färska. Vi öfvergå derför från upprorsdagarnes händelser till de derpå följande:

II.

Spegelfäkterierna i poliskammaren.

Hufvudstadens innevånare häpnade vid tanken på de af polisen begångna våldsbragderna; ett ogillande, mera allmänt än någonsin förut, uttalades och derjemte den förhoppningen att en sträng räfst skulle komma att anställas med icke allenast de viljelösa kreaturen utan äfven med dem eller de, som gifvit order till battongdragonaderna.

Men som vanligt blef allmänheten sviken i denna rättvisa och billiga förväntan. Till en början satte sig den person, hvilken, genom att suspendera lagen och i dess ställe införa sitt eget subjektiva omdöme, varit upphofvet till ohyggligheterna, med fräck panna att undersöka och döma i egen sak. Anmärkningarna häremot föranledde, som kändt är, att underståthållaren öfvertog handläggningen af målen rörande polisvålden. Men huru, och på hvad sätt? – Jo på ett sätt, som till fullo besannat det gamla ordspråket: »den ena korpen hackar ej ut ögat på den andra».

Med den största nonchalans, alldeles som om det gällt ett civilmål om några få lumpna riksdaler, leddes dessa undersökningar. Poliskonstaplarne behandlades med så len hand som möjligt; ja till och med med en viss vänskaplighet, som starkt erinrade om vapenbrödraskap. Poliskommissarierne förvandlades till en konsulta, med hvilken hr underståthållaren inför polisskranket öfverlade om bästa sättet att få fog på de parter, hvilka varit nog dristiga att inkomma med angifvelser om polisvåld. Antingen utfor hr underståthållaren i skarpa ord, sökande påbörda parten att han sökt gräl med polisen och »för sådant ändamål varit utsänd» – så tillgick det i bröderna Bolins mål – eller också drogs parten om munnen med försäkringar om att »alla krafter skulle användas» föratt efterspana och gripa våldsverkarne; men resultaten af dessa utlofvade efterspaningar utvisade att man antingen ville bedraga allmänheten med tomma löften eller också att polisen icke eger krafter att taga reda på brottslingar, icke ens då dessa finnas inom sjelfva poliskåren. Det finnes icke ett enda af dessa mål der, under handläggningen i poliskammaren, sanningen på ringaste vis kunde *utletas*; ty i stället för att efterforska hvilka omständigheter som kunde vara graverande och fällande för poliskonstaplarne företog sig hr underståthållaren att uppgöra sannolikhetsberäkningar om huruvida det icke varit civila personer (icke polisbiträden), som föröfvat en del af de gröfre våldsbragderna under Marsdagarne.

Ja, hr underståthållaren gick till och med så långt att han under samtal med tidningsreferenterne sökte inbilla desse att personer af folket (noga att skilja från den drägg, som användes till polisbiträden) roat sig med att öfverfalla och misshandla fredligt gående personer. ”De voro troligen några amatörer af slagsmål, på annat sätt kan det icke förklaras”, så föllo sig hr Almqvists egna ord till referenterne; men desse voro, efter hvad vi förnummit, för kloka att nappa på den grofva kroken.

För att bevara skenet beslöts det, den ena gången för och den andra efter, att *alla* de konstaplar, som vid en angifven tid funnits på den plats der ett anmält våld passerat, skulle inkallas. Likaså med stadssoldaterna. Men oaktadt en del af de våldförde försäkrade sig ganska väl minnas våldsverkarnes utseende kunde de vid konfrontationerna i poliskammaren icke upptäcka de sannskyldiga; och, som vi hafva orsak att antaga, just

tillfölje deraf att dessa aldrig blefvo inställda..

I sammanhang härmed kunna vi nämna att flera poliskonstaplar upphört med tjenstgöringen och aflägsnat sig från hufvudstaden kort efter Marsdåden ocn hvaröfver jemväl uttalats förundran af den ransakningsdomare i rådhusrätten, hvilken nu har sig uppdraget att reda den trassliga härfvan angående polisvålden. Ja trasslig måste den i sanning vara, då nämde domare nödgats, i närvaro af en afpolisens egna chefer, polismästaren Granström, förklara, *"att det är omöjligt att få ett enda ord sanning af poliskonstaplarne"*.

Och vid ett ransakningstillfälle, då några poliskonstaplar voro kallade såsom vittnen, ansåg allmänna åklagaren försigtigheten fordra att först höra dem upplysningsvis, hvarunder han fann dem så otillförlitliga att han nödgades begära att de icke måtte blifva hörda på ed.

Sådana poliskonstaplar, personer, hvilka domaren — vi upprepa det ännu en gång — förklarat omöjliga att få ett sannt ord utaf, och som just till följe deraf icke kunnat anförtros edgång; personer, hvilka uppträdt på gatorna såsom grofva våldsverkare, *just sådana* är det man anförtrott vården om lugnet och den allmänna säkerheten inom hufvudstaden; och *just på sådana* otillförlitliga polistjenstemäns vittnesmål är det som en mängd angifvelser af olika slag dagligen afgöras i poliskammaren!

Polisens chefer hafva gått så långt i oanständighet att en poliskonstapel, som sedan en hel månad tillbaka är öfverbevisad om groft våld och som till och med varit ifrågasatt att häktas och numera vid en sednare ransakning blifvit öfverbevisad om att vid våldets begående hafva varit berusad af starka drycker, fortfarande tjenstgör och bär polisens uniform. En annan af slagskämparne som vid en första undersökning i poliskammaren förklarades suspenderad, intill dess att ransakningen om flere mot honom angifna dåd blifvit afslutad, tjenstgör likväl dagligen; ehuru ransakningen om de af honom begångna våldsbragderna ännu fortfar. Denne konstapel har till och med företagit sig att gå omkring till personer, hvilka begärt åtal å polismästaren Wallenberg, och sökt förmå dem att som orden fallit "hellre taga 30 riksdaler än att bråka;" hvarjemte han försäkrat dem att de icke skulle komma att vinna något på att "processa". Huruvida han härvid direkt eller indirekt gått sin vapenbroder hr Wallenbergs ärenden är oss icke bekant.

Innan vi afsluta afdelningen om spegelfäkterierna i poliskammaren vilja vi framdraga ännu en faktiskuppgift Under Marsdåden användes som polisbiträde en för supighet och hög grad af vildsinthet känd person, en spannmålsbärare och f. d. artillerist med namnet Hansson. Denne tilläts under battongdagarne att i rusigt tillstånd fara fram som ett vilddjur på gatorna. (Aha, der ha vi troligen en utaf underståthållarens amatörer!) För sina bragder erhöll han från poliskassan 25 rdr (vi äro beredde att när som helst bevisa det).

Det ville sig emellertid icke bättre än att nämde Hansson, då han skulle taga sig ett rus på dessa penningar, antingen genom ett fall eller ett slagsmål, fick ena foten vrickad. Polisen fick veta att man fått kännedom om att denne person varit auväud. Hr Wallenberg drog öronen åt sig. En poliskommissarie skickades genast med ett åkdon till Hanssons bostad och han transporterades i största hast till provisoriska sjukhuset.

Under polisundersökningen om våldsbragderna uppgåfvo minst tvenne målsegare att de misstänkte denne Hansson för delaktighet i de af dem angifna dåden. Hr underståthållaren förklarade med anledning häraf att Hansson skulle vid sitt tillfrisknande inställas i poliskammaren; men han blef aldrig inställd utan tilläts i stället afresa från hufvudstaden.

Det kunde vara mycket mer att säga om dessa spegelfäkterier; men som utrymmet det icke medgifver gå vi nu att kasta en granskande blick på

III.

Wallenbergska förklaringen.

Hr Wallenberg anför till en början 17, 20 och 31 paragraferna af polisinstruktionen, af hvilka de båda första föreskrifva att konstapel aldrig får använda kroppsligt våld, utom till nödvärn eller mot sådane som sätta sig upp emot verkställigheten af hans tjenstepligt samt för att skydda dem som befinna sig under hans vård, äfvensom för att hindra fångars flykt. Den sednaste af de tre åberopade paragraferna uppgift Under Marsdåden användes som polisbiträde en för supighet och hög grad af vildsinthet känd person, en spannmålsbärare och f. d. artillerist med namnet Hansson. Denne tilläts under battongdagarne att i rusigt tillstånd fara fram som ett vilddjur på gatorna. (Aha, der ha vi troligen en utaf underståthållarens amatörer!) För sina bragder erhöll han från poliskassan 25 rdr (vi äro beredde att när som helst bevisa det).

Det ville sig emellertid icke bättre än att nämde Hansson, då han skulle taga sig ett rus på dessa penningar, antingen genom ett fall eller ett slagsmål, fick ena foten vrickad. Polisen fick veta att man fått kännedom om att denne person varit auväud. Hr Wallenberg drog öronen åt sig. En poliskommissarie skickades genast med ett åkdon till Hanssons bostad och han transporterades i största hast till provisoriska sjukhuset.

Under polisundersökningen om våldsbragderna uppgåfvo minst tvenne målsegare att de misstänkte denne Hansson för delaktighet i de af dem angifna dåden. Hr underståthållaren förklarade med anledning häraf att Hansson skulle vid sitt tillfrisknande inställas i poliskammaren; men han blef aldrig inställd utan tilläts i stället afresa från hufvudstaden.

Det kunde vara mycket mer att säga om dessa spegelfäkterier; men som utrymmet det icke medgifver gå vi nu att kasta en granskande blick på

III.

Wallenbergska förklaringen.

Hr Wallenberg anför till en början 17, 20 och 31 paragraferna af polisinstruktionen, af hvilka de båda första föreskrifva att konstapel aldrig får använda kroppsligt våld, utom till nödvärn eller mot sådane som sätta sig upp emot verkställigheten af hans tjenstepligt samt för att skydda dem som befinna sig under hans vård, äfvensom för att hindra fångars flykt. Den sednaste af de tre åberopade paragrafernasäger, i afseende å folksamlingar, att om sådan öfvergår till våld mot person eller egendom åligger det polispersonalen att på det kraftigaste mot våldet lemna *skydd*. Vidare heter det i samma §: ”kan lugnet icke *annorledes* återställas, bör militärmakt reqvireras.”

Vi förmå icke inse hvad slags skydd dessa paragrafer kunna gifva hr Wallenkerg; men deremot bevisa de på det allra solklaraste att hr Wallenberg under polisåtgärderna gått helt och hållet utöfver sin befogenhet. Dessa paragrafer gifva polisen icke på ringaste sätt någon rättighet att med våld *ingripa*, utan endast att *möta* våld med våld, i den mån sådant kan vara erforderligt till eget värn samt till skydd för andras person och egendom.

Polisen eger således enligt dessa trenne paragrafer väl att afvärja våld, men icke att framkalla sådant.

Detta *borde* polismästaren Wallenberg hafva begripit!

Måndagen den 7 Mars, säger hr Wallenberg, voro inga särskilda order konstaplarne på *förhand* meddelade; emedan battongerna icke voro ämnade att användas annorlunda än i enlighet med de *vanliga* föreskrifterna eller till sjelfförsvar. ”Men sedan oordningarne” (hvilka oordningar? Är det en oordning om folket Bsmlar sig till större eller mindre grupper, då desamma icke begå någonting som är olagligt eller fridstörande?) ”fortfarit i flera timmar och icke kunnat dämpas medelst föreställningar börade folkmassan” (*då först*) ”att begå våld mot person och egendom, genom stenkastning mot polispersonalen och mot fönstren i hrr stadsråders hoteller.

Dessa enstaka fakta voro väl icke att anse såsom allmänt uppror; men hr Wallenberg säger i sin förklaring att han uppfattade dem så och derföre skulle de strängaste bestämmelserna uti kongl. förordningen den 6 Februari 1849 (upprorslagen) tillämpas; men hr Wallenberg var så medlidsam, att han icke ville bland den sammanpackade

folkmassan använda militärvapnen, ”*hvilkas mål och verkningar ingen kanpå förhand beräkna*” och derför beslöt han att med ”*ringare våld*” skingra folkmassorna.

Med anledning häraf få vi för det första erinra att lagen är till för att efterlefvas; och då hr Wallenberg satte sitt subjektiva omdöme öfver lagen och suspenderade denna, begick han ett brott, hvars följder äro oberäkneliga. Man vet ännu ej om icke ett och annat dråp kan komma att tynga i den för hr Wallenberg förut nog tugnt lastade vågskålen, hvari sannolikt redan hvilar ansvaret för de framtida åkommor, hvilka kunna uppkomma hos en del af de våldförda personerna.

Men låtom oss anställa en jemförelse mellan de följder militärmaktens uppträdande *kunnat* medföra, med hänsyn till folkets sinnesstämning, och den hittills kända verkan af polismaktens uppträdande: Hade militärmakten blifvit anlitad är det alldeles otvifvelaktigt att den ej behöft använda något egentligt våld för att skingra folkmassorna; ty för det första hade dessa massor antagligen icke något bestämdt syftemål; för det andra är militärmakten mera aktningsbjudande och mer än poliskåren egnad att ingifva respekt och för det tredje och vigtigaste, finnes inom militären en fullt ordnad diciplin; den står under befäl af anförare, hvilka äro ansvarige för hvar och en af de underlydandes åtgärder, samt uppträder blott i samlad trupp och på ett sådant sätt att det blir möjligt för folkmassan att upplösa sig utan någon massacker, så framt ej densamma eller någon del deraf besluter sig för ett formligt motstånd mot militärmakten.

Icke så vid ett uppträdande af polismakten, emedan denna för det första är hatad till följd af sin fiendtliga stämning mot folket och derigenom ger massorna ett visst upproriskt syftemål; för det andra kan en poliskår, den må nu vara organiserad på hvad sätt som helst, icke uppträda lika aktningsbjudande och respektingifvande som militärmakten och för det tredje och vigtigaste saknar poliskåren den diciplinella sammanhållningen. Konstaplarne lössläppas likt jagande hundar och ha de väl en gång fått rättighet att använda våld, finns det ej längre någonkontroll öfver deras förfarande, ingen gräns för det hejdlösa raseriet. Detta synes bäst deraf att, då folksamlingarne upplöste sig, möttes de smärre grupperna, äfvensom enskildt gående personer af konstaplar och deras legda biträden, hvilka hindrade dem att fullfölja sitt beslut att aflägsna sig från uppträdena. Folket motades från de öppna platserna med våld, för att på de angränsande gatorna mötas med nytt våld. De trampades i rännstenarna de öfverhöljdes af gatsmuts och deras kläder sönderrefvos; de motades till och med ut ur portarna för att misshandlas af bränvinsberusade poliskonstaplar.

Detta allt i förening med den demoralisation, som alstrats inom poliskåren, och den ovilja, som framkallats emot densamma, är följden af de polisåtgärder ”*hvilkas mål och verkningar*” ännu mindre än militärmaktens stodo att på ”*förhand beräkna*”.

Sådan är den juridiska sidan af saken och enligt densamma måste polismästaren Wallenberg fällas, utan afseende på det hyckleri, hvarmed hr Wallenberg söker bemantla sina åtgärder genom att påstå att det varit af ren menskligketskänsla som han velat undvika att tillkalla militärmakten. Vi hafva uttalat ordet hyckleri och vi göra det på den grund, att den åberopade menskligketskänslan är, enligt hvad vi känna om hr Wallenberg, totalt stridande mot hans karaktär.

Man eger full rätt att tro att det var kitslighet och öfversitteri, som förmådde hr Wallenberg till hans förfarande under Marsdagarne; ty denna åsigt vinner det starkaste stöd deruti, att hr Wallenberg icke blygdes att i spetsen för sina konstaplar sjelf öfverfalla fredligt gående personer. Hr Wallenberg var den första af polistjenstemännen som under Marsdagarne utdelade slag; ty konstaplarne böljade slå först på måndagen den 7 Mars, och *sedan de dertill erhållit order;* men hr Wallenberg slog personer redan på söndagsaftonen.

Rörande hufvudsaken ha vi att tillägga något i afseende å hr polismästarens sätt att tolka 6 §:n af upprorslagen, hvilken lyder sålunda: ”Till upprors stillande *må* krigsmanskap användas” etc. etc. HrWallenberg säger nemligen, att då orden *bör* eller *skall* icke blifvit begagnade i stället för *må*, följer deraf att denna paragraf blott innehåller en *tillåtelse*, men icke en *förpligtelse* att använda krigsmakten. Och såsom bevis på att lagen tänkt sig ganska stort våld för upprors stillande anför hr Wallenberg nämnde lags 4 §, der det, innan något stadgande om

krigsmaktens användande förekommit, heter: ”varder upprorsman dräpen, ligge ogild”.

Kan då hr polismästaren icke tänka sig den möjligheten, att en upprorsman kan dräpas vid det försvar till skydd för egen eller andras person, som civilmyndigheten kan nödgas vidtaga, efter hr Wallenberg vill tyda denna § som ett skydd för hans våldsåtgärder i anfallsväg. Att denna § lika litet som någon annan af de utaf honom åberopade berättigar polisen till annat än sjelfförsvar, borde hr Wallenberg begripa.

Men af hr Wallenbergs tydning framgår att han antingen icke förstår att rättvisligen tolka denna lagparagraf eller också att han med uppsåt sökt vränga den, och i båda fallen är han olämplig att bekläda det embete, han nu innehar.

Frågan om vattensprutningen har hr Wallenberg halkat förbi så legert som möjligt, genom att påstå det densamma icke vidtogs förr än efter kl. 12 på söndagsaftonen, då all trafik var slutad.

Hur kan hr Wallenberg veta eller hur kan han ens påstå att trafiken då var slutad? Månne det icke på en söndags afton kan finnas trafikerande personer ute efter kl. 12. Men låt också vara att alla de, som blefvo besprutade, voro nyfikna åskådare till händelserna vid Gustaf Adolfs torg, hvad var det väl som berättigade hr Wallenberg att mot dessa personer vidtaga en våldsåtgärd, då upprorslagen ännu icke var proklamerad, och folkmassan, enligt hr Wallenbergs eget officiella förklarande, icke begått något våld. Slutligen få vi fråga: ”*hvad, mål och verkningar*” beräknade hr polismästaren att denna åtgärd kunde hafva? Tror han måhända att det är helsosamt för personer att en kall vinterafton blifva genomdränkta af vatten? Vi tro det åtminstone icke.Hvad vi nu yttrat berör, såsom läsaren lätteligen torde finna, endast det hufvudsakliga af hr Wallenbergs förklaring, eller frågan om huruvida polisen egde rättighet att gå anfallsvis tillväga. Biomständigheterna medger oss utrymmet icke att behandla; dock är det en omständighet som vi måste fästa uppmärksamheten vid. Vi hafva i andra afdelningen af denna broschyr omnämnt att en spanmålsbärare och f. d. artillerist vid namn Hansson, känd för vildsinthet och flera gånger bötfälld för slagsmål, varit såsom polisbiträde använd. I hr Wallenbergs förklaring hafva vi förgäfves sökt efter någon uppgift å nämnde Hansson, oaktadt hr justitie-kanslern ålagt hr Wallenberg att inkomma med uppgift å alla de personer, hvilka under Marsdagarne användes såsom polisbiträden. Det är särdeles märkligt ett af hela den ”trosslegion”, som hr Wallenberg under Marsdagarne stampade fram ur marken, återstod vid förklaringens afgifvande blott en, nemligen den år 1861 från polisens tjenst för opålitligt uppförande afskedade poliskonstapeln Lindqvist, numera namnkunnig såsom hr Wallenbergs adjutant söndagen den 6 Mars och sedermera fungerande såsom polisvittne.

Anledningen hvarför hr Wallenberg icke kunnat förneka denne vapenbroder, likasom han gjort med förre artilleristen Hansson, är troligen den att Lindqvist varit behöflig såsom vittne, samt dessutom den omständigheten att hans uppträdande under Marsdagarne var allmänt bekant. Denne person häktade söndagen den 6 Mars, enligt eget medgifvande inför poliskammaren, med egen hand 23 personer. Han, *den förut för opålitlighet afskedade*, är nu antagen som extra poliskonstapel och tjenstgör i Ladugårdslands-trakten.

Då bland poliskåren kan instickas dylika subjekter och poliskonstaplarnes pålitlighet i allmänhet är af så tvetydig halt, som den vi under föregående afdelning haft anledning påpeka, är polisinstitutionen i hög grad demoraliserad; och i en tid då man jemväl haft så befogade anmärkningar mot polischeferne, icke ens den högste af dem undantagen — ehuru han nu blifvit hugnad med en kunglig ynnestbetygelse, som enligt allmänna omdömet var mindre påsin plats, åtminstone för det närvarande – är det icke underligt om man allestädes förnimmer utropet: ”det finnes ingen rättvisa!” Vi hoppas dock i det längsta att lagens väktare icke skola blunda, samt att de domare hvilka komma att ransaka öfver polischefernes delaktighet i Marsdåden skola samvetsgrannt följa hvad deras vigtiga kall och den betydelsefulla domare-eden ålägger dem; ty skulle det visa sig att det nyss citerade allmänna omdömet är en sanning, så kan man vara fullt förvissad om att samhälls-skicket är på väg att remna i sina fogningar.

*

STOCKHOLM,
tryckt hos N. Marcus, 1864.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/poswall/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-poswall.

Filen skapad 2018-12-17 15:13:22.320977